

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorni urednik:

Dr Danilo Majaron.

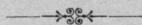

V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

1892

VSEBINA.

1. <i>Dr. F.</i> O notranjem poslovnem jeziku	289
2. <i>N.</i> Troški zasebnega obtožitelja	296
3. <i>Dr. Fr. Oblak</i> : O razumljivosti, ki je zahtevamo od slovenskih pravnikov VI.	297
4. Iz pravosodne prakse. Civilno pravo:	
<i>a)</i> K razlagi §§-ov 887 in 1217 obč. drž. zak. Kupna pogodba ni ženitna pogodba, četudi je bila sklenjena povodom nameravane ženitve	302
<i>b)</i> Redna posestna tožba	305
<i>c)</i> K ravnopravnosti slovenskega jezika pri sodiščih	307
<i>d)</i> Dedna prigrasitev nujnega dediča zaradi dolžnega deleža?	312
5. Iz upravne prakse:	
Na pritožbe zoper sklepe občinskega odbora v rečeh domačega področja morajo politična oblastva poslovati na podlogi državne, njim naložene nadzorne pravice in dana je pravica recurza zastran uporabljanja te obligatorne nadzorne pravice	313
6. Književna poročila	314
7. Razne vesti	316

O notranjem poslovnem jeziku.

Pritrdi nam vsakdor, da vprašanje zastran notranjega poslovnega jezika po uradih globoko sega v zasebnopravne in javnopravne odnošaje osobito slovanskih narodnostij v Avstriji in da pluska naravnost ob jez temeljnih zakonov. Treba je, da si razbistrimo pojme o tem vprašanji in to ne le slovenski, ampak v obče avstrijski pravniki. Treba je to tembolj, ker to vprašanje — morebiti se ne motimo — še nikjer ni rešeno, a rešenja svojega zahteva osobito na avstrijskih tleh zaradi velike etnografske raznovrstnosti prebivalstva.

Notranji poslovni jezik, če ni ob jednom jeziku prebivalstva, je strogo ločiti od jezika ali jezikov, v katerih uradi občujejo ustno in pismeno s prebivalstvom. Francija, Italija, Nemčija na primer imajo jednotne narode. Tam poslujejo oblastva s prebivalstvom v jeziku celega naroda in naravno je, da upotrebljajo tudi v notranjem poslovanji taisti jezik. Drugače je v naši Avstriji. Le-ta ima zaradi različnih narodov in jezikov svojih poleg mnogih drugih zapletenih vprašanj tudi še vprašanje, kakšen boDI jezik v notranjem uradnem poslovanji, in to vprašanje bode se rešilo prej ali slej na odločilnem mestu.

Kako pa je sedaj s tem vprašanjem v Avstriji? Na Oggersko nismo namenjeni ozirati se, ker tam se vzdržuje z najkrutejšimi sredstvi vzlic narodnostnemu zakonu občevanje uradov s stranikami v madjarščini in le-ta je tembolj izključni notranji poslovni jezik. V nas je pa treba ločiti, kako je s tem vprašanjem s stališča naredeb in kako faktično. Velika večina naredeb, katere so izešle za rabo jezikov pri sodiščih in upravnih oblastvih, se nič ne dotika notranjega poslovnega jezika. Te naredbe smatrajo stanje notranjega jezika, kakeršno je bilo za časa, ko so se izdale, za samo po sebi umevno in ugotovljeno. Le nekatere naredbe se dotikajo tega vprašanja, a ne da bi ga rešile in da bi povedale, kaj je notranji poslovni jezik in kak obseg ima. Vse

naredbe vrejajo le rabo jezika na zvonaj, za občevanje s strankami, — razun jedne same, naredbe za Galicijo, katere se bomo še pozneje spominjali.

Za česko deželno sodišče (Landrecht) veljal je do l. 1627. češki jezik jednim „uradnim jezikom“, — še-le istega leta priznale so se jednake pravice nemščini. Soditi po tem rabil se je do navedene dobe česki jezik tudi za notranje poslovanje, a od te dobe naprej „promiscue“ z nemščino. Še-le ukazi za Česko z dné 23. majnika in 30. junija 1852. l. vindikujejo nemščini značaj notranjega poslovnega jezika in sicer določa drugoimеноvani ukaz, da je sosebno pri sestavljanji uradnih izpisov, načrtov, poročil ter pri posvetovanji in dopisovanji z drugimi oblastvi rabiti zgol nemščino. Ta naredba našteva, čeprav ne taksativno, vender najpodrobneje izmed vseh uradne posle, pri katerih je rabiti notranji poslovni jezik.

Naslednje naredbe dajejo še večjo razsežnost notranjemu poslovnemu jeziku in naglašajo, tako jedna iz leta 1856. za Česko in druga iz leta 1866. za Moravsko, da za zapisnike o ustnih konečnih obravnavah velja notranji poslovni jezik. Jezikovna naredba za višji sodišči Lvovsko in Krakovsko iz leta 1852. naglašá, da je v notranji službi rabiti nemščino, in kolikšen obseg se je pripisoval notranji službi, kaže kuriozum, da je ministerstvo z ukazom z dné 28. januarija 1856. l. na telegrafsko vprašanje Lvovskega višjega sodišča odločilo, da ni dopustiti, če bi hotel zagovornik drugače govoriti, nego li v jeziku notranje službe, t. j. nemški. Z ukazom z dné 30. oktobra 1861. l. je pa ministerstvo poučilo višje sodišče Lvovsko, da ni greh zoper pravila za notranji poslovni jezik, če je začetek ali glava zapisnika spisana v poljskem ali ruskem jeziku.

Za slovenske pokrajine se naredbe niso dostikrat dotikale notranjega poslovnega jezika. Zabeležiti je le, da se je z ukazom z dné 5. februarija 1852. l. za okrajni sodišči v Sežani in Devinu in z ukazom z dné 10. decembra 1856. l. za okrajna sodišča v Cerknem, v Komnu in Podgradu določila nemščina notranjim poslovnim jezikom in to proti italijanščini.

Toliko urejajo notranji poslovni jezik ali bolje, dotikajo se ga naredbe do l. 1867., to je do tiste dobe, ko so izešli temeljni zakoni in med njimi zakon o enakopravnosti vseh narodov in njih jezikov.

Če se izreče jezikovna enakopravnost na tako slovesen način, kakor se je storilo po naših temeljnih zakonih, potem ni več pridevati jednemu jeziku v nikakem pogledu večje veljave, nego li drugim. Misliło bi se, da je odslej po naredbah popolnem ponehalo naglašanje notranjega poslovnega jezika. Ponehalo popolnem ni, a vendar so naredbe odslej previdnejše v tem oziru. Naredba za Dalmacijo iz l. 1872., urejajoč rabo srbo-hrvatskega jezika za vnanje poslovanje, omenja, da, kedar ni znan jezik, katerega upotreblja stranka, rabiti je jezik notranje službe. — Dalje naglaša za vsa česka sodišča z dné 18. novembra 1880. leta, da se naredba z dné 19. aprila 1880. leta — to je ona, ob katero se Nemci tolikanj izpodtikajo — ne dotika notranjega uradnega jezika, kateri je nemški. Le-ta ukaz pa je izdan samo od predsedstva višjega deželnega sodišča, ne od ministerstva. Spominjati se nam je še naredbe za Galicijo z dné 5. junija 1869. l. velevažne za vprašanje ob uredbi notranjega poslovnega jezika, ker s to naredbo se je zrušil princip, da bi moral biti v Avstriji notranji poslovni jezik — nemščina. Z le-to naredbo pripoznala se je poljščina notranjim uradnim jezikom v Galiciji.

Tako je z notranjim poslovnim jezikom s stališča ukazov in naredeb. Vse te naredbe nam ne pojasnijo mnogo tega vprašanja, ker ne navajajo obsega notranjemu jeziku, niti nikakega značilnega momenta, po katerem bi bilo moči določiti ta obseg.

Faktično pa imamo v Avstriji tri notranje poslovne jezike: poljski za Galicijo, italijanski za Dalmacijo, večji del Primorske in južne Tirole, a za vse ostale pokrajine nemščino.

Vprašanje nastane, je li upravičena zahteva, da je kak jezik na kvar drugemu jeziku notranji poslovni jezik? Na to vprašanje nam je gledé na uže navedeni XIX. člen temeljnih zakonov odločno odgovoriti, da ni upravičena. Ta prednost ne gre nobenemu izmed teh treh, faktično obstoječih notranjih poslovnih jezikov, kolikor je to na kvar drugim jezikom. Po strogem principu enakopravnostnem moral bi biti notranji jezik tist, kateri

se rabi ali bi se moral rabiti v vnanjem poslovanji. Po notranjem jeziku poljskem trpí malorusčina, po italijanskem hrvaščina in slovenščina, po nemškem češčina in zopet slovenščina. S stališča enakopravnosti jezikov nam je torej prerokati upravičenost katerega si bodi jezika, ki ni jezik naroda samega. V Avstriji ni državnega jezika in ga tudi ne more biti, ne da bi se rušil člen XIX. Če bi se prav nemščini priznal značaj državnega jezika, bi to ne bilo resnično, ker teorija o državnem jeziku ima uže sedaj dve škrbi, kajti uže sedaj ima poljščina in italijanščina vsposedno z nemščino ta znak državnega jezika, da služita notranjim poslovnim jezikom. Obseg državnega jezika je pa veliko večji, nego je obseg notranjega poslovnega jezika in moči je govoriti o le-tem, ne da bi se priznavala niti z besedico opravičenost prvega. Zoper nemški državni jezik vstopili se bodo nenemški narodi združeno, — a o notranjem poslovnem jeziku začele se bodo razprave tudi proti volji nenemških narodov prej ali slej.

Nikakor nočemo prejudikovati na nobeno stran in osobito ne Čehom, kateri, kakor sleharniku znano, zahtevajo za svoja sodišča česki notranji jezik. A s slovenskega stališča izražamo, da tedaj, ko se bode razpravljalo o notranjem poslovnem jeziku, zahtevati bode najprej jamstva za najboljše rabo slovenskega jezika v uradih. Priznavali ne bodemo Slovenci nikdar, da gre kakemu jeziku kakor takemu prednost pred našim, a uvaževali bodemo, če se bode reklo, da mejsebojni odnošaji v državi zahtevajo, naj se določi kak jezik, kateri je rabiti za te odnošaje. Tu pa bode podrobno treba določiti, kateri so taki posli, ki zahtevajo jednotnega jezika, in načelno bode treba izreči, da se konceduje samo najnujnejše a nič več, nego kolikor v istini zahteva jednotna uprava.

In tako sedaj lahko razmotrivamo, česa je z našega slovenskega stališča za skupno jednotno upravo istinito potreba. Ko se je pred letom dnij v državnem zboru slovenski poslanec dotaknil vprašanja o notranjem uradnem jeziku, ne da bi bil hotel to vprašanje spraviti na dnevni red, ampak hoteč samo pokazati, kako se zlorablja pri nas notranji jezik, tedaj je bil odgovor od vladne strani, da notranjemu jeziku bode dati mesto v vsem tem, kar ni namenjeno, da se izdá strankam. Temu nazoru se je pri

prvi priliki ugovarjalo in izjavilo, da gledé na temeljne zakone Slovenci ne priznavajo nikakega notranjega jezika, a da v razprave o tem se bodo spuščali šele, ko dobé neovržna jamstva za pravilno rabo svojega jezika. Načelo, od vladne strani izjavljeno, bi silno utešnjevalo pravice narodovega jezika, ker malo je tistega, kar v istini izhaja do strank. Kako tesno je to načelo, kaže uže to, da po tem načelu bi v kazenskih rečeh bili pač pozivi, obtožnice in marsikaj drugega, kar se vroča strankam, v jeziku stranke — pri nas slovenski, — a zapisniki s pričami ali obdolžencem, torej spisi, gledé katerih se je najpreje priznavalo, da jih je napravljati v jeziku strank, dalje obravnavni zapisniki in celó sodba ne bi smela biti slovenska, treba bi jo bilo le tedaj prevesti na slovenščino, če se vroči. In v istini smo čuli, da se je reklo: razsodba je stvar notranjega poslovnega jezika, — in prej navedena ministerska ukaza za Česko in Moravsko izrecno določujeta, da obravnavni zapisniki so akti notranjega uradnega občevanja, češ, da se taki zapisniki med obravnavo sestavljajo le v načrtu, a v svoji veljavni obliki spisujejo šele po končani obravnavi.

To načelo torej, katero razširja notranji jezik na vse, kar ni namenjeno, da se izdá strankam, prezira, da imajo stranke po poslovnih redih tako civilnem kakor kazenskem, pravico spise pogledati; ta pravica pa nalaga uradu dolžnost, da napravi dotične spise v jeziku stranke, sicer je njena pravica iluzorna.

Gledé na to bi se nam videlo pravše načelo, da ni samo to odtegnjeno notranjemu jeziku, kar ide do strank, ampak vse, kar ima stranka pravico pogledati. Vendar je tudi to načelo še pretesno in daje notranjemu jeziku neopravičeno in nepotrebno razsežnost.

Nima smisla na primer to, da se sleharno občevanje uradov med seboj vindikuje notranjemu jeziku. Malenkostna se nam vidi zahteva: da mora uradni sluga o vročbah ali zadržkih, o brezuspešnih mobilarnih eksekucijah i. t. d. poročati nemški; da mora biti lustrum na slovenskih zemljeknjižnih ulogah nemški; da ne sme državnopravdniški funkcionar ali državni pravdnik staviti svojih pismenih predlogóv slovenski, kedar je ovadba ali preiskava slovenska. Taka zahteva kaže bolj neprijaznost do narodovega jezika, kakor vzdržavanje kakega upravičenega načela.

Naravnost karikatura pa je, če se zahteva, da je kake odredbe in pripomnje nižjemu sodišču na koncu slovenske odločbe dodajati nemški, na pr.: „Hievon wird das k. k. verständigt“ i. t. d. Neopravičeno in časih lahko kvarno pravosodju je pa tudi, če se zahteva, da rekvizicije do drugih sodišč ali oblastev spadajo brezpogojno v obseg notranjega jezika. Damo to veljati tedaj, če se rekviruje sodišče izven slovenskih pokrajin; v tem slučaju se to celó priporoča, ker bi sicer bilo pritegniti tolmača, kateri čestokrat ni pravnik in ne more tako točno in zanesljivo prevesti rekvizicije, kakeršno napravi rekvirujoči urad. A neopravičeno in nepotrebno je zahtevati nemških rekvizicij tudi do domačih, na Slovenskem poslujočih sodišč. Nemške rekvizicije sestavljati iz slovenskih spisov ni lahko in marsikedar se ne pogodi pravi smisel strankine izpovedi. Iz tega izhaja, da je potem temelj postopanju rekvirovanega sodnika nenatančen, če ne večkrat naravnost napačen. Nepotrebno pa je takšno postopanje, ker rekvirovano sodišče tudi slovenski zna. Jednako nepotrebne in potrata časa ter delavnih močij so nemške rekvizicije za izvršitev eksekucij ali zemljeknjižnih dejanj, kedar gre do strank slovenski odloki.

Razpravljajoč neopravičeno razsežnost notranjega poslovnega jezika kazati nam je še na neko uredbo pri češkem višjem sodišči v Pragi. Od tega višjega sodišča izdavale so se rzsodbe v čeških pravnih v češkem jeziku, toda sklepale so se nemški, in original je bil nemški. Višje sodišče pa je sólo napravilo autentični prevod ter ga odpravilo po predpisu §-u 211. sodne instrukcije. Kakor znano, potegujemo se mi uže več let zaman vsaj za tako uredbo pri višjih sodiščih v Gradci in Trstu, da se odpravi oni, nižja sodišča obremenjujoči in naravnost zakonu protivni običaj, po katerem se nalaga prvim sodiščem, naj prirejajo te prevode. Z naredbo z dné 23. septembra 1886. l. se pa določa, da je v čeških pravnih uže v predlogih poročevalcev napravljati rešila in razloge v češkem jeziku, — da je torej napravljati original v češčini. Znano je, kak hrup so Nemci zagnali zaradi tega in da so v gosposki zbornici predlagali, naj se odpravi ta naredba. Ta nakana se je odbila. Mislil bi človek, da odslej ravna česko višje sodišče v čeških pravnih izključno v češčini. Ne, ostal je še izpisek iz aktov (Actenauszug), kakor

vogelnik nemškega notranjega jezika; tega se tudi pri višjem sodišči skrbno držé. A kedo taji, da je to nesmisel? Nima smisla napravljati iz českých pravných spisov nemški izpisek, a na podlogi tega razsodbo in razloge zopet česki.

Če resumujemo, pridemo do zaključka, da ne gre pridržavati vsega tistega notranjemu jeziku, kar ne gre ven do strank, — še več, tudi tedaj, če se iz poslovnega jezika izloči še vse tisto, kar imajo stranke pravico v spisih pogledati, je notranji poslovni jezik vedno še preobsežen. Še v tem slučaju se raztega na uradne posle, ki nimajo nič opraviti z vkupno ter jednotno upravo, in tako brez potrebe ruši jezikovno jednakopravnost. Po našem mnenji naj bi notranji poslovni jezik veljal jedino le za občevanje sodišč in uradov, kateri poslujejo v različnem jeziku, v etnografsko različnih teritorijih, za poročila nižjih instanc do višjih in za strogo notranje administrativno poslovanje. Toliko po našem mnenji zahteva jednotna uprava, a nič več in tist kdor bi dopuščal večjo razsežnost notranjemu jeziku, pregrešil bi se preveč zoper jezikovno jednakopravnost po XIX. členu temeljnih zakonov, kateri ne pozna nikakega notranjega uradnega jezika in nikake prednosti kakemu posameznemu jeziku.

To so naši nazori o notranjem poslovnem jeziku. Če bodo te opomnje dale povod, da bodo slovenski pravniki razmišljevali o tem predmetu in morebiti predlagali še boljše rešitev, dosegli smo svoj namen. Nismo se dotikali tega, kako je sedaj s slovenskim uradovanjem, to tudi ni bil naš namen; razpravljali smo le vprašanje notranjega poslovnega jezika „in thesi“ in menimo, da Slovenci se utegnemo pridružiti za obravnave o notranjem poslovnem jeziku le tedaj, če se mu nekako tako, kakor smo označili, meje postavijo, poleg tega pa nam zajamči kar najširša raba slovenščine v uradih. Sicer stojimo vedno na stališču XIX. členu temeljnih zakonov, kateremu nočemo nikakor prejudikovati.

Dr. F.

Troški zasebnega obtožitelja.

Ali pristojna povračilo pravnih troškov zasebnemu obtožitelju, kateri sam, brez zastopnika obtožuje. — pri tem vprašanji omahuje dandanašnji razsojanje. To nam daje povod, da se nekoliko bavimo s tem pravnim vprašanjem.

Zasebni obtožitelj išče pri državnem oblastvu zadoščenja svoji razžaljeni časti. Razsodba, obsojajoča razžalilca, je oni nastroj, kateri na jedni strani krivca kaznjuje, a na drugi obtožitelju daje iskano zadoščenje. Vender pa je to poslednje zadoščenje popolno le tedaj, kedar obvaruje pristojno oblastvo obtožitelja tudi gmotne, po obtoževanju mu nastale škode. Gmotna škoda, katera tu obtožitelja zadene, sestaja od troškov za sestavo ulog, za pripotovanje na kraj sodišča, za prireditve obtožbe in glavne obravnave in konečno tudi za izgubo časa. To škodo bi bilo tedaj obtožitelju nadomestiti.

Res je sicer, da v §-u 381. kaz. pr. r. le-ti troški zasebnega obtožitelja, ki sam, brez zastopnika obtožuje, niso omenjeni, a uže uvod tej zakonski določbi: „k tistim troškom kazenskega postopanja, katerih povrnitev more obdolženca zadeti, štejejo se:“ — je tak, da smemo upravičeno izvajati, češ, da v tem §-u naštetih troški niso taksativno navedeni in da se nahajajo tudi drugi troški izven naštetih, na katere istotako spada nadomestilo. Ozreti se je tudi na § 390. kaz. pr. reda. Če ta določba izreka, da je zasebni obtožitelj dolžan povrniti oproščenemu obdolžencu v se, zaradi njegovega nastopa nastale troške, onda to dosledno dopolnjuje zaveznost obsojenega obdolženca, po kateri mora zasebnemu obtožitelju povrniti v se troške, a ne le v §-u 381. kaz. pr. r. navedenih. Neovržen zaključek temu je pač opravičeno mnenje, da v § 381. naštetih troškov ni smatrati taksativno vsprejetih.

Zajedno tudi ni uvideti razloga, ki bi tirjal, da bodi obtožiteljevo položnje takrat ugodnejše, kedar si privzame pravnega zastopnika, kateremu je, če obtožitelj nadvlada, povrniti troške, nego li je tedaj, kedar zaradi pomankanja sredstev zastopa pravdo sam. Če podmenimo nazor, da zasebnemu obtožitelju ne pristojna nikaka nadomestitev troškov, tedaj premeni se pravo zastopanja v prisilno zastopanje, katerega pa kaz. pr. red

kar nič ne pozna. Ob nasprotnem tem nazoru pa bi kaz. pr. red posredno moral izjaviti prisilno zastopanje, a to bi pač vsej njegovi tendenciji do cela protivno bilo.

Po vsem tem nam je smatrati te pravdne troške za gmotno, po kaznivem dejanji obdolženčevem nastalo škodo, katero je nadomestiti zasebnemu obtožitelju po pravilih državljanskega prava o povrnitvi škode ter zadostitvi in po določenih 21. poglavja obč. drž. zak. iz naslova zasebnopravne zahteve. To nam kažejo uže besede §-a 1320. obč. drž. zak., ki zapoveduje, da je upravičen zahtevati povračila škode tist, komur je po razžaljenji časti resnično in istinito nastala škoda. Jasno je pač, da so troški, katere ima zasebni obtožitelj z obtoževanjem, istinita škoda, ki mu je nastala po razžaljenji njegove časti, in istotako, da je zaradi tega upravičen zahtevati odškodbe, to je povračila zadevnih troškov.

Če konečno še pomislimo, da je po §-u 404. obč. sod. reda v civilni pravdi za spise, katere stranka sama ali pa odvetnik v svoji pravni reči sam zvrši, smeti zahtevati istih pristojbin, kakor bi jih bila tretja oseba napravila, in da nikako zakonovo določilo ne prepoveduje prisoditi kazenskih troškov, izviraajočih iz samozastopa zasebnega obtožitelja, - tedaj je zaključek utemeljen: da zasebni obtožitelj, ki sam obtožuje, ima pravico zahtevati povračila troškov, nastalih mu po zasebnem obtoževanji.

IV.

O razumljivosti, ki je zahtevamo od slovenskih pravnikov.

IV. *)

„Zbirka obrazcev“, kakeršno ponuja slovenskim pravnikom gospod Anton Levec osnovana je tako, da se „in re“ ne priporoča samo slovenskim pravnikom, nego bi se, če bi bila prevedena v druge jezike, priporočala tudi mladim in starim pravnikom drugih avstrijskih narodnostij. Posámezni obrazci te zbirke tedaj bi znali priti slovenskemu uradovanju v navado, a če niso po jeziku kolikor moči za rabo dovršeni, je nevarno, da se nam Slovencem, katerih sodni

*) Menda ni treba posebe poudarjati, da se uredništvo »Slov. Pravnika« ne strinja z vsem, kar čislani gospod pisatelj v teh svojih razpravah nasvetuje za našo pravno terminologijo.

uradniki še posebe niso vselej Slovenci, prav tako godi kakor Nemcem, katerim je pravniški jezik ostal (vzlic Goetheju in Schillerju) srednjeveškega sloga, tako, da še samim Nemcem ni vselej razumljiv.

Zato mi je namen podrobno govoriti o nekaterih obrazcih (držaje se številčk zbirke) in mislim, da bi se bolje in bolj razumljivo glasilo na primérnem mestu pri obrazci:

1. Vrača in opomni se, naj tožitelj vloží

6. „... določil narok na danes, naj se redno razpravlja.“ — Zdi se mi, da bi se neprav glasil verbalsubstantiv razpravljanje, če tudi se mu je v prevodih težko ogniti; ustna razprava pa znači dovršeno dejanje („factum perfectum“), a ne vršičega se dejanja, in zaznamovalo bi po mojem mnenji suh pojem; razprava znači boljše to, kar Nемец imenuje *wissenschaftliche Abhandlung*, nego li *Verhandlung bei Gericht*. Naslednji izraz zglasiti se ne glasi se mi prav; bolj mi je po godi oglasiti se, ker tedaj, kedar sodnik koga pokliče, se on ne zglasí, ampak oglasi.

9. Tožba se pové v zapisnik, a ne na zapisnik, ker nesmisel bi bilo reči kaj na zapisnik tedaj, kedar je zapisnika več pol popirja. Bi li trgovec rekel, da zapisuje svoje tirjatve na trgovsko knjigo?

13. V „odgovoru“ (III. dokazni člen) bi jaz ne rekel: nateklih raslih obrestij, ampak nateklih in rastočih obresti. — V „repliki“ bi rekel: pridržujem si zabeležiti stroške dokazovanja mesto: stroške dokazovanja si pridržujem. — V dupliki se nahaja izraz oporekati. Tega izraza bi jaz ne rabil za *läugnen*, ki pomeni tajiti = „negare“; oporekati ne poméni naravnost tajiti in zadržaj pa smisel kakega stavka sama kažeta, kateri izmed teh dveh izrazov je bolj priméren, prav tako, kakor Nemcu ni vse jedno, ali rabi *läugnen* (tajiti), ali pa *widersprechen* (oporekati).

16. Naj se piše: Predloži se tožitelju, da se izreče, je li zadovoljen V odlokih do strank bodi sodnik jasen; izpustitve celih, če tudi kratkih stavkov, niso na méstu, ker krčijo razumljivost.

23. Z dodatkom = *mit dem Beifügen, mit dem Bedeuten* i. t. d. se mi ne zdi primérno rabljen izraz, ker dati = „dare“ se ne rabi

za reči kaj, ampak za dati kaj, torej bi tukaj z dodatkom poménilo: *mit der Beigabe*. To pa je vse drugače pri réklu: z dostavkom, ker beseda staviti se uže rabi na pr. v stavku = *Satz*, in to je pač za naš slučaj popolnem primérno, kajti dodatek bi rajši značil primeček, ki ga mesar dodá v kostéh, da je vaga bolj pravična. — V kolikor ne presegajo se mi zdi preveč eliptično, ker prav prepozicija „v“ bi se boljše premenila v „za“; še bolj razumljivo pa bi bilo reči: v tem, kolikor preségajo. — Izraz: pod eksekucijo se mi ne zdi slovanski; ne bi li bilo bolje, če bi se reklo: v ogib izvršbe, ali: da se ogne izvršbi, ali: da se obrani izvršbe? Temu slično bi se reklo: da se ogne jednaki posledici.

24. Mesto: tožba de pr. bi se tudi dalo reči: tožba, vložena dne . . .

25. . . . na kresni dan . . . za zaznamovanje časa (kdaj?) bi se bolj slovensko čul časovni roditnik (genitivus temporis): kresnega dne . . . — Pri obrazci za kontumacijsko razsodbo se mi primérno zdi, da tu najprej izrečem misel, katero je ménda mnogo pravnikov imélo. Pač neprimérno je, da se na čelu vseh razsodb omenjajo dejanski čini sodiškega ravnanja, kakor: po rednem ustnem, s tožiteljem samim završenem postopanju (obr. 25) ali: o toženčevem, prinaroku dné 5. avgusta t. l. navedenem ugovoru zoper pristojnost tega sodišča, po ustni, z obema strankama pri naroku končani razpravi (obr. 84) i. t. d. To vse napravlja nepravniku nerazumljiv ta jezični voz, ko vendar bi imelo v razlogih k razsodbi svoj primeren prostor. Čudno, da se taki mešanici, spleteni od kakega (pač avtoritatnega!) jurista začetkom sedaj veljavnega sodnega razpravnika (Jozefinskega sodnega reda) še nobeden avstrijski jurist ni upal upreti, ko se pa vendar vojaki pri svojih sodiščih znajo kaj takemu ogniti! Tukaj podajam obrazec k kontumacijski razsodbi z dotičnimi razlogi, kakeršnega bi jaz priporočal, če tudi bi spoštoval staro navado:

Razsodba.

V imeni Njegovega Veličanstva Cesarja

c. k. okrajno sodišče v Kozjem!

V pravdi, začeti od Mihaela Kovačiča, posestnika iz Podčetrka, kot tožitelja proti Karolu Slugi, trgovcu na Planini, kot tožencu, s tožbo vloženo dné . . . št. . .

je tožitelj zahteval poplačila kupnine za par konj, prodanih mu dné . . . v znesku 540 gld. s prip. Pravda se je redno ustno razpravljala in dné 10. maja t. l. s samim tožiteljem završila. To sodišče zdaj razsojuje tako: Toženec Karol Sluga je dolžan plačati tožitelju Mihaelu Kovačiču v 14. dnevih, da se obrani izvršbe, znesek, ki ga tožitelj s tožbo tirja, t. j. kupnino za par kresnega dné 18 . . na semnji v Sevnici prodanih in izročeni mu konj s 540 gld. in 6°/_o obrestmi od 15. julija 1885 naprej, ter povrniti mu v istem času pravdne stroške, ki se na . . . gld. . . kr. odmerjajo.

Razlogi.

Vzlic temu, da se je tožencu pravočasno vročila tožba, on ni prišel k naroku, ki je bil z odlokom z dné . . . št. . . razpisan na dan 18. maja t. l. in se je moralo s tožiteljem samim razpravljati. Vsled tega so se morale v zmislu §-a 29. obč. sod. razpravalnika pripoznati trditve tožiteljeve kot resnične in se je razsodilo po zahtevku tožiteljevem, ki je utemeljen v njegovih trditvah, o katerih toženec trdovratno molči. Kdor izgubi pravdo mora vsled §-a 24. zak. z dné 16. maja 1874, št. 69. drž. zak. povrniti tudi pravdne stroške.

V Kozjem 26. maja 1885.

26. Mesto: »določiti narok za razpravo« bi se bolj slovensko in razumljivo glasilo: določiti narok, da se razpravlja; jednako bi se mesto izreka: »zaradi obvestitve vložil . . .« bolj po naše glasilo: da se stranki obvestite, vložil . . .

32. »Prošnja za ponovitev naroka« žali slovensko uho in bolj slovensko pa razumljivo bi bilo rečeno: prošnja, naj se narok ponovi. — Dalje rék: »na tožbo se je določil narok« ne slove tako slovensko kakor: vsled tožbe se je določil narok, če tudi »na tožbo« se bolj prilega nemškemu duhu »auf die Klage«; a tega za Slovence ni moči priporočati ni gledé jezika, ni gledé sploh razumljivosti: gledé jezika ne, ker Slovenec bi rekel preje »zavoljo tožbe«, »zaradi tožbe« in zavijaje po hrvatsko »zbok tožbe«, nego li »na tožbo«, — gledé sploh razumljivosti ne, ker navadni Slovenec nič ne vé o tem, da odlok, ki rešuje tožbo, se navadno zapiše na spis tožbe, in to je tukaj dejanski brez ugovora resnično in bi opravičevalo rek: »na tožbo«. — Tudi »zvest svojemu obétu« déla silo duhu slovenskega jezika in bi jaz rajši pisal: zvest temu, kar je obetal; zvest svoji obljubi.

33. Oblika »rešujé« zna biti jezikoslovno opravičena, ker novejši pisatelji (J. Jurčič) rabijo to obliko, a meni nejezikoslovcu mi ne diši. Kaj pa, bi se ne mogli ogniti vsakemu deležniku, pa reči: rešuje se . . . in narok se prelaga za dan . . . ?

34. »Prošnja za preložitev naroka«: glej opomnjo obrazcu 32. — V zapisniku k temu obrazcu se rabi izraz »ustna razprava«,

da se označi vršče se dejanje in tudi gol pojem. To ni prav, ker narok se določi, „da se razpravlja“, k večjemu „za razpravljanje“ (vršče se dejanje) in tožba se vroči zadnji dan pred „razpravo“ (pojem), ker razprava se še ne vrši (se še ne razpravlja), in zdi se mi, da tukaj je tréba natanko ločiti izraze (bene distinguere!), kar se pri pravnikih sosebnó priporoča. —

„Tudi izraz: „dati na znanje sklep sodišča“ se ne glasi slovensko, ampak prav je: naznaniti sklep sodišča. — Dalje je prisiljen izrek: „stroški, katere provzročuje preložitev naroka“; ali ne bi bilo bolje reči: troški provzročeni, ker se narok preloži?

49. Ali ne bi bilo bolje rečeno: Konečno se rešuje ta prošnja in se ne dovoljuje, da bi se narok preložil, ker . . . ?

51. Bolje bi rekli: prošnja, s katero se opravičuje izostanek, mesto: „prošnja za opravičenje izostanka“, in mesto „kontumacevati“ bi se bolj razumelo: zahtevati, naj se razsodi vsled molka (okornosti); za »c. k. m. d. (mestno delegirano) okrajno sodišče bi bilo bolj razumljivo: c. k. mestno odredjeno okr. sodišče in za „neizogiben slučaj“ naj se rabi: neizogíbljiv zadržek.

64. Naj se ne piše: „inrotulacija spisov“, ampak: zavoje pravnih spisov, in doslédno: narok, da se razvijejo pravdni spisi.

70. Na besedoréd je tréba paziti, ker drugače postane jezik okoren, in je reči: prvopis se pošilja nasprotniku, da se v 3 dnéh gotovo izjavi, ne pa: „da se gotovo v 3 dneh izjavi“.

73. Mesto: „na to izjavo je odbita prošnja“ naj se reče: vsled te izjave se odbija prošnja.

(Dalje prih.)

Dr. Fr. Oblak.

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) K razlagi §§-ov 887 in 1217 obč. drž. zak. Kupna pogodba ni ženitna pogodba, četudi je bila sklenjena povodom nameravane ženitve.

Zakonska A. in B. M. sklenila sta koncem julija meseca 1890. l. s svojo hčerjo C. in njenim ženinom D. V. pod pogojem, da se vzameta v zakon, ustno kupno pogodbo, po kateri sta jima prodala svoje posestvo vlož. št. 64 v Z. za 600 gld. kupnine in stanovanje; tudi se je dogovorilo glede kupnine, da C. in D. V. v kratkem plačata 300 gld. brez obrestij in da se v pismo, ki se napravi v dokaz te kupne pogodbe, postavi namesto 600 gld. kupnine samó 300 gld. in pa stanovanje, to zategadelj, da se prihrani nekaj troškov, od ostalih 300 gld. pa bode plačevati obresti. — Dne 3. avgusta meseca 1890. l. dali so A. in B. M. ter njiju hči C. in le-te ženin D. V. spisati notarsko pismo, imenoma izročilno pogodbo, in v njej je poleg drugega zapisano, da D. V. in C. M. nameravata vzeti se v zakon, da zaradi te nameravane ženitve roditelja A. in B. M. odstopata in izročata ter sta s to pogodbo uže odstopila in izročila svoji hčeri C. M. in njenemu ženinu D. V. posestvo vlož. št. 64. s stavbeno parcelo kat. št. 79. in njivo kat. št. 489/16. v Z. za 350 gld. in da privoljujeta, naj se lastninska pravica vknjiži D. V-u z jedno in C. M-ovi z drugo polovico; da bodoča novoporočenca rečeno posestvo prejemata in bodeta kupnino 300 gld. plačala v treh letnih obrokih po 100 gld., ostalih 50 gld. pa da roditelja hčeri C. M. odpuščata na račun njenega bodočega dednega deleža, in konečno, da ta pogodba zadobode svojo polno pravno moč, ko se med bodočima zakoncema zvrši cerkvena poroka. — C. M. in D. V. sta res stopila v zakon in na to se je temeljem navedenega notarskega pisma pravica lastninska pri posestvu vlož. št. 64. v Z. zanju vpisala.

Ko pa sta zakonska A. in B. M. zahtevala, da naj novoporočenca njima plačata tistih 250 gld., kateri po dogovoru v listino, pričujočo za pogodbo, niso bili postavljeni, uprla sta se jima novoporočenca, tako da sta morala zoper zakonca V. vložiti tožbo na plačilo istih 250 gld.

Okrajno sodišče je to tožbo odbilo iz nastopnih razlogov:

S to tožbo hočeta tožitelja, da jima toženca plačata 250 gld. kakor del kupnine za posestvo vlož. št. 640. Z., katero sta bila toženima zakoncema prodala, in utemeljujeta to svojo zahtevo, rekši, da v juliji meseci 1890. l. sta sklenila s tožencema kupno pogodbo, s katero sta tožencema prodala posestvo vlož. št. 64. v Z. za dogovorjeno kupno ceno 600 gld. in za stanovanje, ter se je tudi dogovorilo, da tožena zakonca plačata tožiteljema v kratkem 300 gld. brez obrestij ter da se bode v kupno pismo, katero naj dokazuje to pogodbo, zapisalo kakor kupnino namesto 600 gld. samó 300 gld. in pa živež, ker se tako prihrani nekaj troškov. Tožitelja sta še navedla, da sta dne 3. avgusta 1890. l. s tožencema vred došla k c. kr. notarju v S. in so po dogovoru vsi zahtevali, naj se zapiše pogodba, po kateri tožitelja posestvo vlož. št. 64. v Z. prodasta tožencema za 350 gld. kupnine in da bodeta to kupnino kupitelja plačala v treh letnih obrokih po 100 gld., ostalih 50 gld. pa sta tožitelja odpustila tožencema kakor zetu in hčeri. Temeljem kupne pogodbe postala sta tožena zakonska D. in C. V. knjižna lastnika posestva vlož. št. 64. v Z., a za tožitelja se je na to posestvo vpisala zastavna pravica za kupnino 300 gld. s 5% obrestmi in za služnost stanovanja. Ker sta tožitelja posestvo vlož. št. 64. v Z. prodala za 600 gld., od katerih sta 50 gld. odpustila hčeri C. V. na račun njenega bodočega dednega deleža, in ker je za tožitelja na rečenem posestvu zavarovan del 300 gld., torej zahtevata tožitelja od tožencev ostalih 250 gld. kupne cene.

Toženca ugovarjata tem tožbenim navedbam, da se je kupna cena posestva dogovorila za 350 gld., in zanikata, da bi bila to posestvo kupila za 600 gld., sklicujoč se na notarsko pismo ddo. v S. dne 3. avgusta 1890. l., po katerem sta tožitelja odstopila tožencema povodom nameravane ženitve posestvo vlož. št. 64. v Z. za 350 gld.

Po določbi §-a 887. obč. drž. zak. je dolžnost tožiteljev dokazati, da od ustnega dogovora glede na določitev kupne cene, ki se ne strinja s pismeno pogodbo, nista odjenjala, a v tem slučaju je treba po §-u 916. obč. drž. zak. opravilo, če je bilo na videz sklenjeno, presojati po njegovem pravem svojstvu. Takšno dokazovanje pa v le-tem sporu ni možno niti dopustno, kajti pismeno

pogodbo, notarsko pismo ddo. v S. z dne 3. avgusta 1890. l. treba je smatrati za ženitno pogodbo po §-ih 1217 in 1218 obč. drž. zak., katera ima za predmet doto in mora torej po zakonu z dne 25. julija 1871, št. 76. drž. zak., da je veljavna, storjena biti v notarskem pismu, in tako tudi ustna pogodba, katero trdita tožitelja, ni zadobila veljave. Bilo je torej tožbo odbiti kot neutemeljeno. —

Na apelacijo tožiteljev je višje sodišče premenilo prvosodno razsodbo in spoznalo, da je izid pravde zavisen od glavne prisege o dejanskih navedbah tožbe.

Razlogi.

Ni pritrditi nazoru prvega sodišča, da bi pogodba, sklenjena med obema strankama dne 3. avgusta 1890. l., bila gola ženitna pogodba po smislu §-ov 1217 in 1218 obč. drž. zak., kajti v njej ni samo nijedne besedice o kaki doti, ampak izrecno se v njej pripoznava, da sta obe stranki med sabo sklenili izročilno pogodbo, da sta tožitelja tožencema svoje posestvo odstopila za določeno ceno in sta se toženca zavezala plačati odstopnino, tako da je v tem pogledu pogodba bistveno kupna pogodba po smislu §-a 1053 obč. drž. zak., kateri ni treba notarskega pisma, da je veljavna. Ako tožitelja dokazeta, da je pri ustnem sklepu te pogodbe bila kupna cena za njuno posestvo ustanovljena na 600 gld. in sta se obe stranki porazumeli, da morata toženca v kratkem plačati 300 gld. brez obrestij, ostalih 300 gld. pa naj se obrestuje in da samo teh drugih 300 gld. daste stranki kakor kupno ceno postaviti v pismeno kupno pogodbo, tedaj ni moči smatrati pismene pogodbe kot takšne, ki bi ne soglašala z ustno pogodbo, nego je dejanski povedano v njej, da toženca morata 300 gld. kupnine plačati v treh obrokih in eventualno od njih dajati 5% obresti, in tako je to pismo napisano po smislu ustne, uže preje sklenjene pogodbe. To pismo ni v nikakem odporu z ustno pogodbo, nego je le del prvotne ustne pogodbe, in tu ni, da bi se s pridom ugovarjal predpis §-a 887. obč. drž. zak., nego poleg tega pisma lahko povse dobro ostane v veljavi drugi del ustnega zmenka, ki se je bil poprej dogodil.

Toženca nista trdila, še manj pa sta dokazala, da sta se obe stranki morebiti po ustni pogodbi, katero trdita tožitelja, zjediniili v nečem drugem, in da je zaradi tega bil zrušen prvotni zmenek.

Ako bode torej dokazano, da se je kupnina dejanski dogovorila za 600 gld., onda sta toženca dolžna po §-ih 1053, 1062, 904, 1333 in 1334 obč. drž. zak., da ne plačata samo vsote, navedene v pismu notarskem, nego tudi ostalih 300 gld., ali, ker sta jima tožitelja odpustila 50 gld., samo 250 gld., katere sta se ustno zavezala plačati v kratki dobi s 5% zamudnimi obrestmi vred. Nazor, češ, tožitelja naj bi dokazala, da od prvotne ustne pogodbe nista odjenjala, ni pravi, kajti to, da tožitelja nista pustila te pogodbe, dokazuje uže tožba sama, s katero dosejata plačilo kupnine, dogovorjene z ustno pogodbo. Pač pa bi bila popreje dolžnost tožencev dokazati, da sta tožitelja odjenjala od one ustne pogodbe ter nekaj drugega dogovorila, ker notarsko pismo, kakor uže rečeno, o tem ne podaje nikakega dokaza.

Na revizijo tožencev je najvišje sodišče z odločbo z dne 16. septembra 1891, št. 9127 potrdilo višjesodno razsodbo iz razlogov: *Rajsodbo višjega dež. sodišča je potrditi. Uvaževalo se je, da se pogodba, pričevana s pismom notarskim, kaže po svoji vsebini in svojem bistvu kot kupna pogodba in da tega nič ne predružači to, če je bila pogodba storjena povodom, ko sta se ženila kupitelja, in če jej je bila pogoj ta ženitev. Uvaževalo se je tudi nadalje, da izrecen dogovor, naj bi se jedna določba ustno storjene pogodbe ne vzela v pismeni odpravek, očitvidno izključuje vporabo §-a 887. obč. drž. zak., ako se gleda na smisel in smoter tega zakonovega predpisa.*

b) Redna posestna tožba.

Josip V. vložil je proti zakonskima Mateju in Mariji P. pri okrajnem sodišči v N. tožbo z dne 16. avgusta 1884 in v njej prosil, češ da vzame za predmet tožbe 200 gld., naj bi okrajno sodišče po završenem sumarnem postopanju spoznalo za pravo, da sta njega zakonska P. (tako in tako) v zakupnih pravicah motila in mu napravila za 101 gld. 40 kr. škode, da sta dolžna vzdržati se vsake motitve . . . postaviti vse v prejšnji stan in tožitelju povrniti 101 gld. 40 kr. škode.“

Na to tožbo je okrajno sodišče v N. z odlokom z dne 16. avgusta 1884 uvedlo sumarno postopanje po ces. uk. z dne 27. oktobra 1849, št. 12. drž. zak. Zoper odlok ni bilo pritožbe.

Po završenem postopanju je okrajno sodišče v N. izdalo konečni odlok z dne 29. septembra 1884, s katerim je tožbo odbilo glede na to, da v tej pravdi, za katero je bilo po vsebini tožbe zaradi motenja posesti zakupnih pravic (§-a 313 in 339 obč. drž. zak.) določiti jedino le postopanje po ces. ukazu z dne 27. oktobra 1849, št. 12. drž. zak., tožena zakonska Matej in Marija P. nista dobrovoljno pripoznala zahtevane odškodnine, tako da se o le-tej po §-u 5 naved. ukaza ni dalo razsojati, in potem, ker je tožitelj pri obravnavi pripoznal, da motitvena dejanja tožencev trajajo uže dve leti in je tako tožbena pravica za pravdo zaradi motene posesti zakupnih pravic zastarela po §-u 2 naved. ukaza.

Rekurz Josipa V. je višje dež. sodišče zavrglo utemeljujoč:

Na tožbo, vloženo dne 16. avgusta 1884. l., katera se po vsebini in konečni svoji prošnji kaže kot tožba zaradi motene posesti zakupnih pravic in ki dosega prejšnji stan ter povračilo škode po smislu §-a 2 ces. ukaza z dne 27. oktobra 1849, št. 12. drž. zak., se je po pravu z odlokom z dne 16. avgusta 1884 uvedlo postopanje po ces. ukazu z dne 27. oktobra 1849, ker brezpravno poseganje v posest zakupnih pravic ali preganjanje iz te posesti je po §-ih 1. in 2. naved. zakona lahko predmet pravdi zaradi motene posesti. S tega stališča je konečni odlok prvega sodnika popolnem utemeljen v zakonu, ker po §-u 2. naved. zak. je tožba prepozno vložena glede na to, da je zadevna motitev pričela uže 1882. l. in se nadaljevala 1883. l., da pa je tožba bila podana stoprav dne 16. avgusta 1884. l. To, da se v tožbi zahteva odškodnine, ni važno, ker glavno vprašanje dela v tem slučaju motena posest, odškodninskih zahtev pa v tem postopanju sploh ni uvaževati, nego jih je treba po §-u 2. ces. ukaza z dne 27. oktobra 1849, št. 12. drž. zak. provesti v rednem postopanju. Na zahtevo pritožbe, da bi se konečni odlok razveljavil in sodišču zaukazalo, naj v tožbi odloči po predpisih sumarnega postopanja, ni bilo ozirati se, ker je moči odločiti jedino le po onih predpisih, po katerih je na tožbo bilo uvedeno postopanje.

Najvišje sodišče je z odločbo z dne 30. decembra 1884, št. 14656 ugodilo izvenredni pritožbi Josipa V., razveljavilo obe nižjesodni odločbi ter postopanje, iz katerega sta bili izešli, zlasti tudi tožbeni odlok z dne 16. avgusta 1884 ter zaukazalo okr. so-

dišču v N., naj uvede na tožbo, vloženo dne 16. avgusta 1884, sumarno postopanje po dvor. dekr. z dne 24. oktobra 1845, št. 906 zb. pr. zak. in ces. ukazu z dne 16. novembra 1858, št. 213. drž. zak. glede na to, da Josip V. po svoji tožbi očitvidno ni hotel, naj bi se uvedlo postopanje po ces. uk. z dne 27. oktobra 1849, št. 12. drž. zak., ker je izrecno prosil sumarnega postopanja, češ tudi, da vzame za predmet tožbe 200 gld., ker on sam navaja, da so se dejanja, katerih dolži toženca, dogodila uže davno poprej, in s tožbo tudi dosega plačilo odškodnine 101 gld. 40 kr.; glede na to, da Josip V. svoje prošnje ne upira na dejansko posest, nego na najemno pogodbo, sklenjeno s tožencema, in trdi, da toženca z navedenimi fakti nista izpolnila svojih zavez iz zakupne pogodbe in tako tožitelja v njegovih pravicah oškodovala in motila; glede na to torej, da se tožba kaže kot tožba iz pogodbe na odškodnino in sicer kot tožba iz razmerja, obstoječega med spornima strankama, in zategadelj odlok z dne 16. avgusta 1884 na tožbo Josipa V., s katerim je bilo uvedeno postopanje po ces. uk. z dne 27. oktobra 1849, št. 12. drž. zak., ni po zakonu.

c) K ravnopravnosti slovenskega jezika pri sodiščih.

Pri deželnem sodišči Ljubljanskem vložila sta Ana K. in Anton Z. za nedol. Martina K. po dru. T. tožbo de praes. 21. avgusta 1891, št. 7067 proti Martinu K. po dru. Sch. zaradi očetstva. Tožba je bila slovenska in slovenski so bili vsi spisi, katere sta tožitelja vlagala v tej pravdi. Toženec je vlagal nemške spise. Inrotulacijski zapisnik z dne 22. februarja 1892, št. 1748, sestavljal se je zgolj s slovenskim jezikom.

Le-tá zapisnik rešujoč izdalo je sodišče nemški „Beurtheil“ z dne 5. marcija 1892, št. 1748. Tožitelja sta zaradi tega z vlogo de praes. 13. marcija 1892, št. 2303 nemško medsodbo sodišču vrnila ter ga prosila, naj bi jima izdalo in vročilo ta spis v slovenskem jeziku.

Deželno sodišče Ljubljansko pa je to prošnjo z odlokom z dne 15. marcija 1892, št. 2303 odbilo, utemeljujoč: „Iz besedila minist. ukaza z dne 3. aprila 1883, št. 4224 glede rabe slovenščine pri sodiščih je posneti, da je izdajati rzsodbe v slo-

venskem jeziku v pravnih, pri katerih se je obravnavalo izključno v tem jeziku. V nadpisni stvari vlagal je pa toženec svoje govorice v nemškem jeziku. Izdaja midsodbe v tem jeziku se strinja z obstoječimi propisi, torej se le-tej prošnji ugoditi ne more.“

Zoper ta odlok sta tožitelja vložila slovenski pisan rekurz, a višje dež. sodišče v Gradci ga je z nemški pisano odločbo z dne 13. aprila 1892, št. 3945, de intim. z dne 30. aprila 1892, št. 3751 zavrglo kot neutemeljen in potrdilo izpodbijani odlok glede na to, da, odkar je uveden obči sodni red z dne 1. majnika 1781, št. 13 zb. pr. zak., bila je pri sodiščih na Kranjskem nemščina deželni jezik, in da je torej tudi sodna rešila bilo izdajati v le-tem jeziku (§ 13 obč. sod. r.); glede na to, da od tistih dob ni bila dana zakonita določba, po kateri bi v tistih sporih, v katerih je tožba sicer slovenska, a se vendar ni obravnava vršila zgolj s slovenskim jezikom, bilo treba tudi razsodbe strankama izdajati v slovenskem jeziku; glede na to torej, da je v tem slučaju midsodba, spisana v nemškem jeziku, spisana po obstoječih predpisih; potem glede na to, da obči sodni red natančno določa slučaje, v katerih je dopustno znova vročiti razsodbo, da pa takega slučaja tukaj ni.

Tožitelja sta na to vložila izvenredni revizijski rekurz v katerem sta poleg drugega naglašala tudi nastopno: Gre tukaj za pravico, da k sodišču polagava spise v najinem, slovenskem jeziku in da od sodišča dobivava istotako odločbe v slovenskem jeziku. Ta pravica je vsem narodom, kateri upotrebljajo kak, v deželi navadni jezik, ustanovljena in zagotovljena s členom XIX. temeljnega drž. zak z dne 21. decembra 1867. l. Slovenščina je v kronovini kranjski „v deželi navadni jezik“ in o tem ne more biti posebno nobene dvojbe za področje deželnega sodišča Ljubljanskega. Ako torej kdo pri tem sodišči vloži slovensko tožbo, potem je gotovo sodišču dolžnost, da izdá rešilo pravde v slovenskem jeziku. Dolžnost svojo, izdajati slovenska rešila na slovenske vloge, pripoznava dež. sodišče Ljubljansko sám o tem, da je najin tožbeni, replični spis i. t. d. rešilo slovenski. Če pa izdaja te male odloke v slovenskem jeziku, potem bi se pač moralo istega uzakonjenega načela držati tedaj, kedar izda rešilo pravde, kajti posebno mora biti državljanu do tega, da ima razsodbe na svojem jeziku. To bi bilo moralo storiti to velesl. sodišče „proprio motu“. Če se pa to ni zgodilo in če sva,

midva potem še celo prosila, naj se nama namesto vročene nemške medsodbe izdá slovenska, potem se nama taka prošnja glede na uzakonjeno enakopravnost nikakor ni smela odbiti. Višje dež. sodišče najinemu rekurzu tudi ni ugodilo, a zato sta obe instanci odločili proti najini pravici iz državnega temeljnega zakona. — Razlogov, ki jih proti najini pravici navajati, pač ni moči smatrati, da bi bili po zakonu ali celó po pravu sploh. Niti jedna, niti druga instanca se namreč ne ozira na navedeni člen XIX., iz katerega se brez dvojbe snuje najina zahteva kot pravična. — Ministerski ukaz, na kateri se sklicuje prvi sodnik, veleva, da se mora v izključno slovenski pravdi, izdati slovenska rzsodba. Midva meniva, da bi se to, kar veleva ta ukaz, zgoditi moralo tudi tedaj, če bi ta ukaz izdan ne bil, in sicer zgoditi na podlogi člena XIX. Gotovo pa je tudi to, da če ministerski ukaz uravnava specijalni slučaj izključno slovenske pravde, s tem ne izključuje slovenskih rzsodbe na slovenske tožbe v mešanih prvdah. Tega bi tudi noben ministerski ukaz storiti ne mogel, ker bi s tem kršil temeljnega drž. zak. člen XIX. Dosedaj je ni zakonove določbe, katera bi prepovedovala slovenske rzsodbe v prvdah, kakršna je najina. Pač pa je tu temeljni državni zakon, ki pripoznava enakopravnost slovenskega jezika, kakor hitro je v deželi navadni jezik. Ta temeljni zakon imel bi biti sploh normale vedno in povsod, če obstojajo ministerski jezikovni ukazi ali pa tudi ne! — Sicer pa tudi ministerskega ukaza ni, po katerem bi bilo zabranjeno, rešiti pravde s slovensko rzsodbo, če se toženec nemški zagovarja. Narobe! Po ministerskih ukazih je vsako slovensko vlogo rešiti slovenskim jezikom. Rešitev tožbene vloge pa ni tožbeni odlok, ampak rzsodba. Rzsodba je poglavitno, to hoče stranka, ki je pravdo pričela, ki je rzsodbi s slovensko tožbo temelj položila, imeti tudi v jeziku tožbe. Sodišče naj sodi s slovenskim jezikom, če se je slovensko tožilo: to je enakopravnost, kajti šele z rzsodbo se v stvari sodišče odzove v tistem jeziku, kateri je prositelju lasten. Ako bi se uže s slovenskim tožbenim odlkom zadostilo ministerskim jezikovnim ukazom, potem pa ni razloga, zakaj se za izključno slovensko pravdo izrecno zapoveduje slovenska rzsodba, kajti tudi v tem slučaju bi se slovenski tožitelj lahko zadovoljil s slovenskim tožbenim odlkom. To pa, če se toženec na slovensko tožbo s kakim drugim, v deželi

navadnem jeziku zagovarja, vendar ne more položaja toliko premeniti, da bi se vzlic slovenski tožbi izdala odločba v toženčevem jeziku, to pa tem menj, ker je tožitelj, vloživši slovensko tožbo, že pridobil si pravico do odločbe v istem jeziku. Smatrati je torej, da isto, kar velja po ministerskem ukazu za izključno slovenske pravde, velja tudi za mešane pravde, kakor hitro je tožba podana v slovenskem jeziku. To je smatrati tem bolj, ker, kakor rečeno, izreka drugi ministerski ukaz načelo, da je vloge pri sodiščih rešiti v istem jeziku, v katerem so podane bile. Pripomniti je tû, da je tožba taka vloga, ki obsega tožbeno prošnjo (Klagebitte) in pa tožbeno zahtevo (Klagepetit). Tožbena prošnja se reši s tožbenim odlokom, kateri praviloma razpiše obravnavo. Tožbeno zahtevo pa reši po inrotulovanih spisih šele začasna ali pa končna odločba. Če torej velewa ministerski ukaz, da je vloge reševati v istem jeziku, potem je tudi tožbeno zahtevo rešiti v istem jeziku, to se pravi: odločba mora biti tudi v jeziku tožbe. Tega stališča se drži tudi najvišje sodišče,¹⁾ katero je z odločbo z dne 21. aprila 1892, št. 4529 izreklo, da je prvo sodišče čisto pravilno ravnalo, ko je izdalo dokazni odlok v slovenskem jeziku, četudi je bila v pravdi samo tožba slovenska, kajti temelj pravdi je vendar ostala slovenska tožba in slovenska tožbena zahteva. Tudi v najini pravdi je torej bilo medsodbo izdati na slovenskem jeziku, to pa tembolj, ker so bili poleg tožbe tudi vsi ostali najini pravdni govori vloženi na slovenskem jeziku in je tudi inrotulacijski zapisnik bil zgol slovenski. Če se pa uže izprva ni izdala slovenska medsodba, bilo bi se to pač zgoditi moralo na najino izrecno prošnjo.

Najvišje sodišče z odločbo z dne 8. julija 1892, št. 8185, de intim. 30. julija 1892, št. 6930 — glede na to, da z izpodbijanima nižjesodnima odločbama, kateri odbijata prošnjo rekurentov, da bi se vročena medsodba z dne 5. marcija 1892, št. 1784 pozneje izdala še v drugem jeziku, ni prekršen nikak zakon, da torej tukaj ni podstave dvor. dekreta z dne 15. februvarija 1833, št. 2593 zb. pr. zak. za dopustnost izvenrednega pravnega pripomočka — ni ugodilo izvenrednemu revizijskemu rekurzu.

¹⁾ Glej »Slovenski Pravniki« 1892. I. št. 5 na str. 146.—149.

Dodatek. Ko je prišla v javnost višjesodna odločba tega slučaja, tedaj so v seji poslanske zbornice dne 18. majnika 1892. l. državni poslanci dr. Ferjančič in tovariši izročili do prevzvišenega gospoda pravosodnega ministra naslednjo interpelacijo:

Pri c. kr. deželnem sodišči Ljubljanskem vložila sta Ana K. in Anton Z. v imenu nedol. Antona K. po dr. Tavčarji proti Martinu K. 21. avgusta 1891, št. 7067 tožbo zaradi pripoznanja očetstva v slovenskem jeziku. V tem jeziku spisani so bili vsi pravdni govori tožiteljev in inrotulacijski zapisnik. Toženec pa je vlagal nemške spise.

Inrotulacijski zapisnik se je rešil tako, da se je izdala medsodba v dne 5. marčija 1892, št. 1748 v nemškem jeziku.

Tožitelja sta to medsodbo vrnila k sodišču in prosila, naj bi se jima vročila na slovenskem jeziku. C. kr. deželno sodišče je to zahtevo odbilo, češ, ker je iz besedila min. ukaza z dne 8. aprila 1883, št. 4224 razvidno, da je le tedaj razsodbe izdajati v slovenskem jeziku, kedar se je izključno v slovenskem jeziku obravnavalo, kar se pa v le-tem slučaju ni zgodilo.

Proti temu rešilu vložila sta tožitelja slovenski sestavljen rekurz do c. kr. višjega dež. sodišča v Gradci in le-tó je rekurentoma dalo vročiti na nemškem jeziku rešilo, katero utemeljuje tako-le: (Uže zgoraj navedeno Op. uredn.)

Po tem takem se slovenski stranki, četudi vložijo tožbo v slovenskem jeziku in isti jezik rabi v vseh pravnih govorih in spisih, odreka slovensko rešilo.

Ne glede na to, da bi na pr. po analogiji just. min. ukazov z 9. julija 1860, št. 10340 (za višje dež. sodišče v Krakovem in Lvovu) in z dne 9. aprila 1880. (za Prago in Brno), bilo v tem slučaju izdati slovensko rešilo, izreka pa tudi just. min. ukaz z dne 18. aprila 1882, št. 20513. za področje višjega dež. sodišča Graškega nadejo, da bode bistra praksa (»eine aufgeklärte Praxis«) sodišč pri rabi jezika »našla in nastopila izmej več odprtih potov najboljši pot.« Po duhu te nadeje so sodišča na Kranjskem do zadnjega časa izdajala svoje odločbe v jeziku tožbe.

Tej praksi protivno pa v le-tem slučaju c. kr. deželno sodišče Ljubljansko svojo odločbo upira na min. ukaz z dne 8. aprila 1883, št. 4224, kateri uravnava samo postopanje pri višjem deželnem sodišči, ukaz, katerega — mimogrede bodi povedano — tudi višje dež. sodišče zadnji čas ne izpolnjuje več, kakor doslej, takó, da bi se v slučajih, katere ima ukaz v mislih, rešila strankam vročila tudi na slovenskem jeziku.

C. kr. višje dež. sodišče Graško pa tudi naravnost zanika, da je izza občega sodnega reda z dne 1. majnika 1781. l. izšlo kako vezoče določilo za rabo slovenščine pri sodiščih, in pripisuje nemščini pri sodiščih na Kranjskem značaj jedino v deželi navadnega jezika.

Tudi to vzbuja pozornost, da je višje deželno sodišče Graško v svojem rešilu z dne 10. aprila 1889, št. 3941, spoznalo rekurze zastran rabe jezika za nedopustne in izreklo, da je takšna rešila izpodbijati administrativnim putem, — da se pa istemu sodišču sedaj in povse proti justičnega ministerstva ukazu z dne 19. aprila 1882, št. 20513. primerno vidi reševati meritorno jezikovna vprašanja.

Ker sta torej navedeni odločbi mogli roditi se le iz neblagohotnosti do naravne in določilom člena XIX. drž. tem. zak. bližajoče se rabe slovenskega jezika

pri sodiščih, ker ti odločbi lahko odstranita celo sedanjo pičlo rabo slovenskega jezika, zato vprašajo podpisanci Njega ekscelenco gospoda pravosodnega ministra:

1. Ali sta Njega ekscelenci znani v uvodu omenjeni odločbi c. kr. deželnega sodišča Ljubljanskega in višjega sodišča Graškega?

2. Hoče li Njega ekscelenca ukreniti kolikor hitro mogoče to, kar treba, da vzame tema odločbama značaj navodila za druge slučaje, in

3. je li sploh voljan izdati naredbe, s katerimi se bode zagotovila slovenskemu jeziku nezadržna in členu XIX. drž. tem. zak. z dne 21. decembra 1867. l. št. 142 drž. zak. primerna raba pri vseh sodiščih, kjerkoli prebivajo Slovenci?

Na to interpelacijo se do današnjega dne, 15. oktobra 1892 l. ni še dal odgovor.

d) Dedna priglasitev nujnega dediča zaradi dolžnega deleža?

K zapuščini Jurija V., ki je v svoji poslednji volji tujo osebo postavil univerzalnim dedičem, priglasila se je mati zapustnikova, Antonija V., na temelji zakona »cum beneficio inventarii«, zahtevajoč samo dolžni delež po §-u 783 obč. drž. zak., in zajedno pripoznavajoč poslednjo voljo, kolikor se ž njo ne krati njen dolžni delež.

Zapuščinsko sodišče je vsprejelo to dedno priglasitev k dolžnemu deležu.

Na pritožbo testamentarnega dediča ter postavljenega izvršitelja poslednje volje je višje dež. sodišče prvosodni odlok razveljavilo, dedno priglasitev Antonije V. zavrglo, zajedno pa zapuščinskemu sodišču zaukazalo, naj oglašeno zahtevo Antonije V., kakor nujne dedne naslednice, da dobi neprikrajšani dolžni delež, vzame na znanje in se na njo ozira razpravljajoč zapuščino. Razlogi: Iz prošnje Antonije V. je razvidno, da ona zahteva zgolj svoj dolžni delež, ki jej pristojna po zakonu kakor materi zapustnikovi, a da ne nastopa kot dedna naslednica po smislu §-ov 532 in 547 obč. drž. zak. Iz tega pa izhaja, da njej glede na § 784. obč. drž. zak. in dv. dekret z dne 31. januarija 1844., št. 781 zb. pr. zak. ne pristojna pravica do razmernega dela posameznih, v zapuščino spadajočih premičnin in nepremičnin in da torej prositeljica ne more priti v jedno vrsto z dedičem, čigar zahteva po §-u 532 obč. drž. zak. zadeva substanco zapuščine. Po besedilu §-a 532 obč.

drž. zak. ter §-ov 797 in 799 obč. drž. zak. treba soditi, da le dediči, kateri bi radi, da se jim izroči cela zapuščina ali nje alikvotni del, so upravičeni in zavezani podati predpisano dedno priglasitev, toda za zahtevo dolžnega deleža, kedar je kdo brezpravno razdedinjen ali prikrajšan, ni predpisana podobna dedna priglasitev v §-u 775 obč. drž. zak.

Revizijski pritožbi Antonije V. najvišje sodišče z odločbo z dne 17. marcija 1891, št. 3160 ni ugodilo utemeljujoč, da po §-u 532 obč. drž. zak. je dedna pravica tista pravica, po kateri se nastopi cela zapuščina ali njen alikvotni del; da ta pravica, kot stvarna pravica, velja proti vsakomur, kdor bi si brezuspešno svojil kako pravico do zapuščine, da pa nujni dedni naslednik po §-u 784 obč. drž. zak. in po dv. dekr. z dne 31. januarija 1844 št. 781 zb. pr. zak. nima pravice do alikvotnega dela zapuščine same, nego njemu pristoja le proti dediču osebna pravica do plačila dolžnega deleža v denarji (ta delež je izračunati po ceni zapuščine); da torej v tem slučaju ne more biti govora o dedni priglasitvi in naposled, da sta oporočni dedič in pa zvrševatelj poslednje volje upravičena pritožiti se, ako hoče mati zapustnikova, tirjajoč le dolžni delež, nastopati kot dedna naslednica po smislu §-a 532 obč. drž. zak.

Iz upravne prakse.

Na pritožbe zoper sklepe občinskega odbora v rečeh domačega področja morajo politična oblastva poslovati na podlogi državne, njim naložene nadzorne pravice in dana je pravica rekurza zastran uporabljanja te obligatorne nadzorne pravice.

Deželni odbor v B. je zaukazal, da je del okrajne, preko mestne občine T-e držeče pomoščene ceste preobraziti v posuto cesto, a nato je sklenil občinski odbor v T. dne 22. junija 1891. l., da morajo vsi hišni posestniki ob novi cesti pred svojimi hišami napraviti nov tlak od kamenitih plošč s povišanim robom na svoje troške, ter je tudi z odlokom občinskega urada z dne 20. julija

1891. l., št. 761. pozval te hišne posestnike, naj skrbé za pravočasno zvršitev tega sklepa.

Zoper ta sklep obč. odbora je Josip Z., lastnik hiše št. 116. v T., stanujoč v R., vložil pritožbo pri okrajnem glavarstvu v B. dne 3. avgusta 1891. l. in ž njo prosil, naj bi se razveljavil rečeni nezakoniti sklep, ker ni dopustno, da bi občina svoje dolžnosti odložila na posamezne hišne lastnike, in ker torej občina ni upravičena, da je izdala rečeni nalog, to pa tem menj, ker na semnjih pobira pomostnino.

Okrajno glavarstvo v B. je z odlokom z dne 16. novembra 1891. l. naznanilo Josipu B., da tu ne more uradno poslovati, ker ta reč spada v domače področje občine.

Zoper ta odlok je Jozip Z. vložil rekurz do namestništva, v njem zopet naglašal, da je nezakonit rečeni sklep občinskega odbora, ter še poudarjal, da je okrajnemu glavarstvu poklic, paziti na natančno uporabljanje občinskih zakonov in preprečevati poseganje čez zakonito mejo.

Na mestništvu je izdalo odločbo z dne 30. decembra 1891. l., s katero pa ni ugodilo rekurzu in sicer iz razlogov izpodbijane odločbe ter je pripomnilo, da zoper to odločbo ni nikakega vzklica več zaradi §-a 88. stavb. reda z dne 20. febr. 1869. l., mor. dež. zak. št. 1. iz l. 1890.

C. k. ministerstvo za notranje reči pa je na ministerijalni rekurz Josipa Z. z odločbo z dne 17. marcija 1892, št. 5247 izpodbijani odločbi I. in II. instance razveljavilo in zaukazalo meritorno odločevanje te reči po instancah, ker politična oblastva po §-u 103 obč. reda niso le upravičena uporabljati državne nadzorne in obustavne pravice, nego so tudi v to zavezana, in ker pravica rekurza ni utešljena glede uporabljanja te obligatorne nadzorne pravice.

Književna poročila.

Mjesečnik pravničkoga društva v Zagrebu prinaša v 7. br. za avgust mesec naslednji razpravi: Pravno-povjestni podatci o Turopolju. Napisao dr. Š. pl. Bresztyenszky. (Svršetak.) — Šta da se radi sa združnim imanjem, kad zadruga izumre? Napisao dr. Ž. Miladinović. —

V 8. br. za september mesec: Počela pogodbe in Pacta in Javorem tertii. Napisao dr. N. pl. Tomašič. — Predbilježba prava zaloga za tražbine podpadajuće bagatelnom postupku. Piše dr. M. Strizić.

Pravno-povjestvi podatu o Turopolju. Napisao dr. Šandor pl. Breszytensky. U Zagrebu 1892.

To je ponatis iz letošnjega „Mjesečnika“, v katerem je veleučeni profesor Zagrebskega vseučilišča pod rečenim zaglavjem priobčeval pravno-povestne podatke v starodavni hrvatski župi Turopolju, kolikor se tičejo njegovega javno-pravnega položaja. Hrvatski znanstveni krogi jako hvalijo ta donesek k hrvatski pravni zgodovini.

Političko i sudbeno razdieljenje kraljevina Hrvatske i Slavonije i reperitorij mjesta po posljednih popisa godine 1890. Izdala kr. hrvat.-slav.-dalm. zemaljska vlada, a sastavio kr. statistički ured u Zagrebu. U cielom djelu — piše „Mjesečnik“ — je pet razdiela osim predgovora i dodatka I. razdiel obziše glavni pregled područja županija, upravnih kotora i občina, sudbenih stolova, sudbenih kotora, financijskih ravnateljstva, poreznih ureda i izbornih kotora. U II. je razdielo sudbeno razdieljenje kraljevine Hrvatske i Slavonije. III. razdiel sadržaje podpuni referitorij mjesta po županijah, kotarih, upravnih i poreznih občina. U IV. razdielu pobilježene su sve promjene u političkoj razdiobi kraljevine Hrvatske i Slavonije od 1. travnja 1889 do 31. svibnja 1892. Napokon su u V. razdielu abecedna kazala i to županija upravnih i sudbenih kotora, gradova i upravnih občina, te kazalo prebivalištva s naznakom posljednjih pošta. U dodatku navedeno je cijelo prisutno (faktično) i cijelo pravno žiteljstvo g. 1890. po županijah, upravnih kotarih i gradovih. U I. razdiel uvrštena je i površina, broj prebivališta, broj kuća i prisutno građansko žiteljstvo i to po občinah, kotarih i županijah, a u III. razdielu, t. j. u referitoriju mjesta uvršteno je žiteljstvo i po pojedinih mjestih razdieljeno po spolu i vjeroizpovjesti. Ovu knjigu toplo preporučamo svakomu pravniku, jer može uvjeren biti, da je točno i temeljito sastavljena na temelju službenih podataka. Knjiga obziše u velikoj četvrtini 192 strane, izašla je nakladom kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljske vlade i dobiva se uz cieniu od 1 for. 50 nov. kod ravnateljstva pomoćnih ureda kr. zem. vlade, odjela za unutarnje poslove.

Правник, лист за правне и државне науке, prinaša v zvezkih 7. in 8. za julij in avgust: Srpsko pravničko društvo. I. U dobri čas, od dra. M. R. Vesnića. II. Osnovna pravila srpskoga pravničkog društva u kraljevini Srbiji. III. Zapisnik reda drugog zbora srpskoga pravničkog društva, držanog 19. i 20. juna 1890 u Kragjencu. — Srpska baština u starijim turskim zakonima. Beleške St. Novakovića. — Jedno pitanje iz sudske medicine! Od dra. L. Ilića. — Opštinska samouprava i naš opštinski zakon. Od J. Miličevića. (Nastavak.) — Gradja za pravnu istoriju. IV. Buna Stojana Jovanovića (Cukića) u Kruševcu. Saopštava A. S. Jovanović. — Iz sudnice. — Polude u rešenjima državnog saveta. — Iz pravničkog odbora. — Književni pregled. — Bibliografija. — Glasnik.

Versicherungsrechtliche Entscheidungen des k. k. obersten Gerichtshofes. Gesammelt von dr. Alfred P o l l a c z e k, Rechtsconcipisten der priv. oesterr.-ung. Staats-Eisenbahn-Gessellschaft Wien, M. Perles, 1892. — Cena 3 gld.

Specijalno pravno polje, katero ni teoretično skoro nič obdelano, kaže se nam s to zbirko v praktični sliki. Zbiratelj je podal tu najvišjesodne odločbe, ki so bile po raznih listih tiskane, a tudi take, katere je dobil naravnost iz arhiva najvišjega sodišča. Vseh odločeb je 144 in kar je sosebno hvale vredno, je to, da so razlogi odločbam jako obširno posneti. Pridejano je zbirki kronologično kazalo, kazalo zakonov in kazalo stvarno. Knjiga se tudi po svoji vnanji obliki priporoča.

Bettelunfug und Bettelbetrug. Von dr. Ferd. Lentner, Professor. — Innsbruck, 1892. Wagner.

Commentar zum allg. deutschen Handelsgesetzbuche. Von dr. H. Staub. — Berlin, 1891. J. J. Heinrich.

Der individualistische Communismus Von A. Cless. — Wien, Breitenstein. — 45 str. — M. 1.

Dictionnaire d'économie politique. L. Say. 2 vols. Paris, Guillaumi. — Frs. 50.

Causes criminelles et mondaines de 1891. B. Bataille. Paris, Dentu, 1892. — Frs. 3'50.

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. oktobra.

— (Gospod Andrej baron Winkler,) deželni predsednik kronovine kranjske, dobil je po Najvišjem ukrepu z dne 7. t. m. dovoljenje, da lahko vstopi v pokoj, katerega je prosil. Ob enem podelilo mu je Nj. Veličanstvo cesar veliki križ Fran-Josipovega redú. Tako je izstopil iz aktivne državne službe odličen uradnik, ki je dve tretjini svojega življenja zvesto in uzorno deloval, v katero področje koli je bil postavljen. A kar se nas posebno tiče je to, da je gospod Andrej baron Winkler ostavil sedaj mesto predsednika deželni vladi kranjski. Dne 18. marcija 1880. l. deželnim predsednikom imenovan, bil je torej nad dvanajst let na čelu vrhovnemu upravnemu oblastvu naše kronovine. Vso to dolgo dobo pa je porabil v to, da je pospeševal gmotno in duševno blagostanje deželnega prebivalstva. Za njegovega uradovanja so se za razna polja uprave izdali važni zakoni in naredbe, s katerimi so se v napredek dežele uredile in zboljšale razmere, in veliko tega je zamislil on sam, vedno goreč za blaginjo prebivalstva. Mož blagega srca, je gospod Andrej baron Winkler rad pomagal vsakomur in zlasti če je šlo za pravico, skušal jo je deliti vselej vsem z jednako mero. Slovenskemu jeziku, svetinji ogromne večine deželnega prebivalstva, je izkazoval čast in poznavajoč ga temeljito, skrbel je zlasti in sam, da so se zakoni in ukazi prirejali ter razglašali v pravilni in prelepi slovenščini. Vnet za vse pravo in dobro, bil je tudi kot poli-

tični načelnik dežele prijatelj našemu društvu „Pravniku“ in ne le prijatelj, ampak tudi član, kateri je celo dejanski obljubil sodelovati pri končni ureditvi slovenske pravne terminologije. Ko so se razna Ljubljanska društva poslavljala od gospoda Andreja barona Winklerja, poslovalo se je od njega tudi društvo „Pravnik“ po svojem načelniku, kateri mu je izrazil udano zahvalo za odlične simpatije in srčno čestital na res zasluženem odlikovanju. To je bilo gotovo po mislih in srcih vseh društvnikov! S slovenskim narodom, katero se uprav sedaj hvaležno spominja neizbrisnih zaslug odhajajočega odličnjaka-rojaka za kranjsko deželo, smo tudi mi jedini v tem, kakor v odkritosrčni želji, da bi gospod Andrej baron Winkler še mnogo let užival srečno pokoj svoj!

— (Iz kronike društva „Pravnika“.) Z lepimi nadejami smo zadnjič v kroniko zabeležili, da bode dne 18. septembra tretji društveni izlet v Laški trg. Tedaj nam ni niti na misel prihajalo, da se mogó takemu društvenemu pojavu staviti ovire od strani kakega oblastva. Saj smo uže imeli dva izleta: prvi v Zatičino, drugi v Sežano. Tu kakor tam je društvo nastopilo izven svojega sedeža, izven Ljubljane in v Sežani je bilo celo izven kranjske kronovine. Nihče nas ni čakal na meji in nam zaklical: „Stojte, tu je meja, čez njo ne smete!“ In nihče nas pozneje ni karati ali še celo kaznovati hotel, ker smo se društvniki sešli izven društvenega sedeža. Kdo bi si bil torej mislil, da bode imel „Pravnik“ neprilike, če bode hotel prestopiti kranjsko-štajersko mejo!? A, žalibog, imel jih je. Na nedeljo, 18. dan pr. meseca, je bil določen izlet, a v soboto dopoldne je dobil društveni odbor od c. kr. okrajnega glavarstva Celjskega dopis, s katerim se prepoveduje zborovanje našega društva v Laškem trgu. Utemeljuje se prepoved, češ, pravila „Pravnika“ ne določajo, da sme društvo zborovati tudi izven svojega sedeža v Ljubljani. Zoper prepoved je odbor takoj brzogovornim pôtem vložil rekurz do c. kr. namestništva v Gradci, nadejé se, da mu dojde za časa povoljna rešitev. Ta pa ni došla niti drugi dan na ponovljeno prošnjo iz Laškega trga, kjer je bilo uže zbrano veliko število pravnikov. In tako je bil prepreden pravi društveni shod. Pišemo pravi, kajti na programu letošnjega sestanka ni bila samo zabava, kakor pri prejšnjih dveh izletih, nego tudi zborovanje, na katerem naj bi se razpravljala resna, v določeni smoter društva spadajoča vprašanja. Takšna zborovanja so bila dosedaj na društvenih shodih in skupščinah v Ljubljani, a videlo se je potrebno, v ta namen porabiti tudi letošnji izlet, ker bi bila tako prilika, udeležiti se zborovanja, dana tudi spodnještajerskim društvnikom, kateri, vsaj mnogoštevilno ne, ne morejo vsak hip v Ljubljano. Da more to komu po pravu biti v izpodtiko, tega seveda nismo mogli preje vedeti in tega tudi danes ne verjamemo. Odloženo seveda ni zamujeno in naše znanstveno društvo si bode osiguralo doseganje svojih smotrov na nameravani, a hipoma preperečni način tudi tedaj, če bi celo najvišja instanca pritrčila interpretaciji društvenega zakona in „Pravnikovih“ pravil, s katero je c. kr. okrajno glavarstvo v Celji skušalo utemeljiti svojo prepoved. Če pa smo tako postali za jedno iz-

kušnje bogatejši, nam je na drugi strani žal, da se ni uže letos vršilo zborovanje, na katerem bi pravniki tako mnogobrojno, kakor so se v Laškem trgu sešli, razgovarjali se o nekaterih važnih strokovnih predmetih. Društvenega načelnika namestnik gosp. dr. Ferjančič bil bi poročal o notranjem poslovnem jeziku, g. dr. Brumen iz Ptuja o sedanjem disciplinarnem postopanju za sodne uradnike, a društveni odbornik gosp. dr. Hrašovec bil bi utemeljil naslednjo resolucijo: „Denašnji zbor društva „Pravnika“ smatra za dolžnost vsakega svojega člana, ki deluje kot odvetnik ali notar, da rabi, kedar mu je treba zastopati slovensko stranko, v besedi in pisavi jedino le slovenščino pri vseh sodiščih, ki se nahajajo v slovenskih deželah, ter tudi v vseh spisih, ki so namenjeni II. in III. instanci, dalje, da spisuje slovenskim strankam pravnice listine, pogodbe i. t. d. jedino le v slovenščini.“ Utemeljitev te resolucije bode objavil v prihodnji številki „Slov. Pravnik“, kakor objavlja v denašnji jedro razprave o notranjem poslovnem jeziku. — Tretji izlet „Pravnikov“ se ni mogel torej vršiti tako, kakor je bil zamišljen, in zato tudi ni mogel izpolniti vsega svojega namena. Vender pa je dosegel isto, kar društvena izleta pred njim, da so se slovenski pravniki iz raznih krajev osebno spoznavali in zbliževali. V Laškem trgu se je dne 18. pr. meseca zbralo nad 60 pravnikov iz Kranjskega in Spodnjega Štajerja. Največ jih je bilo iz Ljubljane in iz Celja, potem pa so bili zastopani ti-le kraji: Gradec, Maribor, Ptuj, Brežice, Brčo, Kozje, Konjice, Kamnik, Krško, Litija, Marenberg, Radeče, Logatec, Sevnica in Zatičina. Izletniki so mej sabo preživeli nekaj lepih ur, bodisi dopoldne šetajoč se ob šumeči Savinji, bodisi popoldne pri slavnostnem obedu. Predsedoval je banketu gosp. dr. Papež, ki je v svojem govoru pozdravljaj zbrane slovenske pravnike in poudarjal, da se je letos določil izlet na Štajersko zaradi tega, da se ga morejo udeležiti tudi naši štajerski rojaki, ker je „Pravniku“, če prav je znanstveno društvo, tudi namen, osebno zbliževati slovenske pravnike. Gosp. dr. Papež je omenjal, da imamo svojo zaslombo v svöjem vladarji kot zaščitniku zakonov in vsega prava, ter zaklical Nj. Veličanstvu cesarju trikratno „Slavo“. Temu so vsi navzočni stöje navdušeno pritrčili. V imenu spodnještajerskih pravnikov je odvetnik gosp. dr. Hrašovec govoril zdravjco društvu. „Pravniku“, češ, naš smoter je resno delovanje na pravniškem polji in ta smoter pred očmi korakati moramo tudi v bodoče, da ostane društvo „Pravnik“ to, kar je in mora biti. Gosp. dr. Ferjančič je v svojem govoru obžaloval, da se je preprečil znanstveni del izletnega programa; tako je, kakor bi dotične prepovedi ne bil izdal jurist, nego politik; če drugače ne, bode treba društvena pravila tako preurediti, da bode društvo smelo zborovati kjer koli, tudi izven Ljubljane, da bode zlasti takoj prihodnjič zborovalo na Spodnjem Štajerskem; treba nam je svojo stvar braniti z zavednostjo, ki ima podlogo v zakonu. (Burno odobranje.) Govornik je nazdravil vsem zavednim pravnikom slovenskim. Drugih zdravice ni bilo, ker je hitro napočil ločitve čas. Od vnanje strani sta družbi došla dva brzobjavna pozdrava, jeden iz Sežane, spominjajoč se lanskega izleta, a drugi

od g. dra. Pajka z Dunaja. S temi kratkimi črticami se društveni kronist poslavlja od zadnjega izleta, želeč, da bi nastopnemu izletu milejše zvezde sijale! — Dne 5. tega meseca bil je v Ljubljani „pri Slonu“ društveni shod, na katerem se je pristrčno slovo vzelo od odbornika gosp. Antona Levca, ki se je, novoimenovani sodnik v Ložu, preselil iz Ljubljane.

— (O sobne vesti.) Imenovani so: Namestniški svetnik v Gradci Viktor baron Hein dvornim svetnikom, kateremu se je zajedno izročilo vodstvo deželne vlade za Kranjsko; višji državni pravdnik v Gradci dr. E. Schrey pl. Edelwerth dvornim svetnikom pri zavvišjem sodišči; dež. sodišča pristav v Ljubljani Ant. Levec okrajnim sodnikom v Loži. — Premeščen je okrajni sodnik Fr. Mikuš iz Loža v Škofjo Loko.

— (Rudolf pl. Ihering,) svitla zvezda na nebu pravoznanstva, je umrl dné 17. pr. meseca v Gotinkah, kjer je bil vseučiliški profesor. Porojen dné 22. avgusta 1818. l. v Aurichu na Vzhodnem Frižkem, sin znamenitega pravdosrednika, učil se je prava v Heidelbergu, v Gotinkah in naposled v Berlinu, kjer je dosegel doktorat l. 1842. in kjer je tudi leto pozneje, docent rimskega prava, pričel svojo slavno učiteljsko karijero. Leta 1844., torej jako mlad še, izdal je „Abhandlungen aus dem römischen Rechte“ in ž njimi obrnil ná-se pozornost. Uže leto pozneje pozvali so ga rednim profesorjem rimskega prava na vseučilišče v Basel, potem naslednje leto v Rostok, 1849. leta v Kiel, a tri leta pozneje v Giessen. Stoprav tu ostal je delj časa, namreč 16 let, in je v tem času epohalno deloval na polji pravoznanstva. Poleg tega, da je tedaj dajal na svitlo od l. 1856 do 1855. svoje prelepo delo: „Der Geist des römischen Rechtes auf den verschiedenen Stufen seiner Entwicklung“, osnoval je 1857 z Gerberjem „Jahrbücher für die Dogmatik des heutigen römischen und deutschen Privatrechtes“, v katerih je objavil celo vrsto civilističnih razprav z izvirnimi nazori in novimi stališči (na pr. „Mitwirkung für fremde Rechtsgeschäfte“, „Beiträge zur Lehre von der Gefahr beim Kaufcontract“, „Culpa in contrahendo“ i. t. d.). V tej dobi sta nastali znameniti njegovi deli: „Der Lucca-Pistoja Actienstreit“ (1867. l.) in „Das Schuldmoment im römischen Privatrecht (1867. l.). Leta 1868. je prišel na vseučilišče Dunajsko, kjer so ga, oduševljajočega učitelja, slušali tudi tedanji slovenski učeči se pravniki. Žal, da se je po štirih letih poslovil od prve avstrijske stolice. Bil je na Dunaji visoko čislan od dijaštva in vsega izobraženega občinstva, a umaknil se je, ker mu šum velikega mesta ni bil po godu. Na Dunaji izdal je dela: „Ueber den Grund des Besitzschutzes“ (1869. l.), „Jurisprudenz im täglichen Leben“ (1870. l.) in pa „Der Kampf ums Recht“ (1872. l.). Zlasti poslednji spis obudil je izredno senzacijo in bil preložen na vse evropske jezike, tudi na slovenščino v Razlagovem „Pravniku“. Z Dunaja je Ihering odšel, odlikovan z avstrijskim plemstvom, na vseučilišče v Gotinke, kjer je ostal do svoje smrti, gluha za vse pozive, da bi prišel v Lipsko ali pa v Berlin. V Gotinkah je imel svoj dom in živel tu jako zadovoljen, dokler mu ni smrt prestrigla niti življenja. Bolan le malo časa, umrl je napominanega dne in bil z mnogimi častmi pokopan v Gotinkah. Odšedši iz

Dunaja je sodeloval nadalje pri svojih „Jahrbücher für die Dogmatik“ in potem izdal v letih 1877 do 1883 dva zvezka svojega velikega dela „Der Zweck im Recht“. Zajedna je spisoval nadaljevanje svojega poglobitnega dela „Der Zweck im Recht“. Smrt mu je, žal, zabranila, da ni mogel završiti obeh teh svojih prekrasnih del. Razun omenjenega je še prišlo na svitlo: „Vermischte Schriften juristischen Inhaltes“ (1879. l.), „Das Trinkgeld (1882. l.), „Scherz und Ernst in der Jurisprudenz“ (1885. l.), „Gesammelte Aufsätze aus den Jahrbüchern für die Dogmatik“ v treh zvezkih (1881. in naslednje l.). Nahajamo pa Iheringa tudi kot sotrudnika pri pravnških časopisih, tako pri „Allg. oesterr. Gerichtszeitung“, „Juristische Blätter“ i. t. d., kjer je priobčeval manj obsežne, a vender ne manj vredne članke. — Ihering je bil velik an pravne pravne učenosti, genijalen raziskovatelj pravnih vprašanj in oduševljen apostol pravnih nauk. Duh, ki veje, po njegovih spisih, oživljal bode pravnike poznih rodov in misli, katere je ostavil v monumentalnih svojih delih, bodo pot kazala bodočim raziskovateljem pravnega sveta. Bodi mu slava!

— (Pravde zaradi motene posesti.) Višje deželno sodišče Praško je dne 22. septembra 1892, št. 22692 vsem svojim po oddanim okrajnim sodiščem doposlalo nastopni razpis: „Visoko c. kr. najvišje sodišče je, odločujoč neko pravdo zaradi motene posesti, znova opomnilo, da je čudno, če se vzlic ponavljanim najvišjesodnim ukazom in tudi proti okrožnemu, v ukaznem listu pravosodnega ministra, letnik 1888, stran 182, nahajajočemu se ukazu višjesodnega predsedstva z dne 9. oktobra 1888, št. 2642 dobé takšne pravde zaradi motene posesti, v katerih je do 15 obravnav in se zato prisoja po več sto goldinarjev troškov, da bode torej, ker dose danje pripomnje in opomini sodiščem prve instance niso pomagali, c. kr. višjemu sodišču dolžnost, odslej na uspešnejši način skrbeti za izpolnjevanje zakona. Vsled tega razpisa visokega c. kr. najvišjega sodišča z dne 7. septembra 1802, št. 19588 se vsa c. kr. okrajna sodišča in c. kr. mestnodel. okrajna sodišča znova opominjajo, da jim je natančno izpolnjevati ces. ukaz z dne 27. oktobra 1849, št. 12 drž. zak., okrožni razpis c. kr. višjesodnega predsedstva z dne 9. oktobra 1888, št. 26542 in okrožni razpis tega c. kr. višjega dež. sodišča z dne 23. februarija 1892, št. 4885, in se jim še posebe naznanja, da se bode, ako se še nadalje ravna proti tem ukazom, to pokorilo po smislu §-a 91 sodne instrukcije z dne 3. majnika 1853, št. 81 drž. zak. z denarnimi kaznimi ali tudi razpravljalo disciplinarnim pôttem po zakonu z dne 21. majnika 1868, št. 46 drž. zak. — Ta razpis višjega dež. sodišča Praškega je objavljen tudi v zadnjem ukaznem listu pravosodnega ministerstva.

„Slovenski Pravnik“ izhaja 15. dne vsacega meseca in dobivajo ga člani društva „Pravnika“ brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 4 gld., za pol leta 2 gld.

Uredništvo je v Ljubljani, šte. 8 na Bregu; upravnništvo pa na Križevniškem trgu šte. 7.

Naznanilo.

Zbirka obrazcev za slovensko uradovanje pri sodiščih. I. Obrazci k občnemu sodnemu redu I. zvezek.

Ta knjiga, ki je izšla ravnokar, velja 1 gld. 40 kr., po pošti sprejeta pa 1 gld. 50 kr.

Anton Levec,
c. kr. sodni pristav v Ljubljani.

Kazensko-pravdni red

z dne 23. maja 1873 števil. 119 državnega zakonika

z dodanim

zvršitvenim propisom

in

drugimi zakoni in ukazi kazenski
postopek zadevajočimi.

I. natis. Izdalo društvo „Pravnik“ v Ljubljani.
Natisnila in založila „Národna Tiskarna“.

■ Dobiti je v „Národni Tiskarni“ v Ljubljani.
Cena elegantno vezani knjigi za člane društva „Pravnik“ je
2 gld. 50 kr., za nečlane 2 gld. 80 kr., s pošto 15 kr. več.

